

**Η ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΤΩΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΣΤΑ ΕΒΡΑΙΚΑ
ΚΑΙ ΣΤΗ ΚΟΙΝΗ
ΣΕ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ
ΔΙΑΘΗΚΗΣ**

Lesia ZVONSKA

The article observes the analogy of the syntactical constructions of Hebrew and Koine in text of New Testament, researches the connection of Semitic and Ancient Greek languages in a Christian linguacultural space.

Key words: *syntactical constructions, Hebrew, Ancient Greek languages, New Testament's Koine, Semitism, Hebraism.*

Леся ЗВОНСЬКА

**ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΣΙΝΤΑΚΣΙΧΝΙΧ
ΚΟΝΣΤΡΥΚΤΙΩΝ ΙΒΡΙΤΟΥ ΤΑ
ΚΟΪΝΕ У ГРЕЦЬКОМУ ТЕКСТІ
НОВОГО ЗАВІТУ**

У статті розглядається аналогія синтаксичних конструкцій івриту та грецької мови койне в тексті Нового Завіту, простежується зв'язок семітських та давньогрецької мов в християнському лінгвокультурному просторі.

Ключові слова: *синтаксичні конструкції, іврит, давньогрецька мова, койне Нового завіту, семітизм, гебраїзм.*

Η έρευνα των μοναδικών εθνογλωσσικών φαινομένων της Κοινής εν γενεί και της Κοινής όπως της γλώσσας της Καινής Διαθήκης σχετίζεται άμεσα με τη λύση πολλών προβλημάτων της ελληνικής γλώσσας, τα σημαντικά άπ'αυτά είναι ο ορισμός της κατάστασης των λογοτεχνικών και ομιλητικών κανόνων στα Αρχαία Ελληνικά στην Ελληνιστική περίοδο. Το πρόβλημα της αλληλεπίδρασης αττικισμού και λογοτεχνικού κανόνα, των χαρακτηρισμών της Κοινής της Καινής Διαθήκης και άλλες, ιδίως σημιτικές επιδράσεις στο πλαίσιο της ελληνικής γλώσσας της Ελληνιστικής περιόδου είναι μελετήμενο από πολλούς επιστήμονες [Debrunner 1954; Blass 1961; Hoffmann 1969; Frösen 1974; Gignac 1981; Ανδριώτης 1982; Goetchius 1990; Black 1991; Rydbeck 1997] κτλ.

Στη μελέτη μας, με βάση του ελληνικού κειμένου της Καινής Διαθήκης, Εβδομήκοντα, του εβραϊκού κειμένου της Τάναχ, έχουμε την πρόθεση να εξετάσουμε τις συντακτικές δομές της γλώσσας της Καινής Διαθήκης, που δεν είναι τυπική για τον αττικισμό, μα χρησιμοποιούνται καθημερινά στη Κοινή και οι οποίες συ-

μπίπτουν με τα αντίστοιχα μοντέλα στην εβραϊκή γλώσσα. Διαχρονική ανάλυση δείχνει ότι η ελληνική γλώσσα της Καινής Διαθήκης δεν είναι μια κλασσική αρχαία ελληνική γλώσσα, που είναι γνωστή σε μας από τους συντάκτες των κειμένων της κλασσικής περιόδου (ο Σοφοκλής, ο Ευριπίδης, ο Πλάτων, ο Δημοσθένης και άλλοι). Αυτή η γλώσσα είναι η γλώσσα της ελληνικής Ελληνιστικής περιόδου, που προέκυψε με βάση την κλασσική γλώσσα και ονομάζεται Κοινή. Η Κοινή έχει εξαπλωθεί από IV αιώνα π.Χ. ως γλώσσα της λογοτεχνίας, μετά – ως γλώσσα της επικοινωνίας στο ελληνο-ρωμαϊκό κόσμο, ως καθομιλούμενη γλώσσα, και αργότερα (από IV αιώνα μ.Χ.) ως επίσημη γλώσσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Η ελληνική γλώσσα, ιδιαιτέρως, με πλούσια λογοτεχνική παράδοση και με την χρήση της στο φωτισμένο περιβάλλον, καθώς και μεταξύ των απλών ανθρώπων, μπόρεσε να εκπληρώσει καλύτερα την αποστολή της εξάπλωσης Χριστιανισμού.

Κατά τη σύγκριση των κειμένων της παλαιοχριστιανικής λογοτεχνίας με τα κείμενα των αρχαίων συγγραφέων που έγραψαν στην Κοινή (ο Πλούταρχος, ο Λουκιανός, ο Δίων Χρυσόστομος και άλλοι), μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι το λεξιλόγιο και το ύφος, η σύνταξη και φρασεολογία Καινής Διαθήκης είναι πολύ διαφορετική από τα κλασσικά μοντέλα [Frösén 1974, 145]. Με δεδομένη αυτή την αποκαλυπτική είναι η σύγκριση της γλώσσας των κειμένων της Καινής Διαθήκης με τα κείμενα των παπύρων από τον Οξύρρυγχο, που περιέχουν τα αρχεία στα εγχώρια θέματα, του είδους επιστολικού και διδακτικές πρακτικές. Συγκριτική ανάλυση δικαιολογεί το συμπέρασμα ότι η γλώσσα των κειμένων από τον Οξύρρυγχο συμπίπτει σχεδόν με τις αντίστοιχη γλώσσα στα κείμενα της Καινής Διαθήκης [Gignas 1981, 23]. Αυτό μας επιτρέπει να εξετάσουμε τη γλώσσα της Καινής Διαθήκης όσο πιο κοντά στην καθομιλούμενη Κοινή παραλλαγή, που επηρεάζει σημαντικά την αντίληψη και την αναπαράγωγή το ύφος της Καινής Διαθήκης . Από την άλλη πλευρά, η συμβίωση της σκέψης και της γλώσσας εκτυλίχθηκε σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο, το οποίο έτεινε στις κλασσικές μορφές του αττικισμού.

Επιπλέον, η Κοινή της Καινής Διαθήκης – αυτό είναι το προϊόν της σύνδεσης των δύο γλωσσικών περιβαλλόντων στις αρχές της δεκαετίας του χριστιανικού κόσμου, γιατί οι απόστολοι ήταν Εβραίοι από τη γέννηση, μιλούσαν και σκεφτόνταν στα Εβραϊκά, και τα έργα τους είναι γραμμένα στα Ελληνικά. Η Κοινή με τα στοιχεία του εβραϊσμού δημιουργεί τις δυσκολίες

ες στη διάκριση της προελεύσεως των ορισμένων εκφράσεων, γιατί όχι όλα που περιλαμβάνει σημιτική ιδιώματα είναι σημιτισμός, ούτε όλα, που είναι ελληνικό, είναι η αυθεντική ελληνική κλασική γλώσσα. Το φαινόμενο της καθομιλουμένης ελληνικής γλώσσας του χριστιανικό-εβραϊκό περιβάλλοντος και αντικατέστησε τα συνήθεις ιδιώματα, γιατί αυτό συνέπεσε με την χρησιμοποίηση αυτών των ιδιωμάτων στα Εβραϊκά [Moule 1971, 20].

Παραδείγματος χάρη, η ελληνική δοτική πτώση του οργάνου με συνδεσμό “εν” ντιστοιχεί με την ίδια δομή στα Εβραϊκά, που η λειτουργία αυτού του συνδεσμού εκτελείται ένας συνδυασμός בְּ ; Για Κοινή γλώσσα είναι χαρακτηριστική η ανάμειξη της χρήσης των προθέσεων “εις” και “εν” [Звонська 2011, 222], αυτή συμπληρώνεται με την επίδραση των αρχαίων Εβραϊκών προθετικών μοντέλων. Αυτό εμφανίζεται σε δομές με οργανική αξία: ελάβετε τόν νόμον εις διταγάς αγγέλων (= εν διαταγαίς) (Αποκ. 7: 53). Επίσης, έχουμε τον εντοπισμό της εβραϊκής γλώσσας לְיָמֵינוּ (ύπαγε (πορεύου) εις τήν ειρήνην (Μκ. 5: 34, Λκ. 7: 50, 8: 48, κλπ.). Παράλληλα υπάρχει το αντίτυπο από τα αρχαία Εβραϊκά.

Λοπόν, για να ελαχιστοποιηθεί τις συντακτικές πληγές λειτουργίες είναι τα φαινόμενα αντικατάστασης κατασκευή με πρόθεση, χαρακτηριστικό της ελληνικής γλώσσας στην εποχή Κοινής [Debrunner 1954, 381; Звонська 2011, 223]. Ταυτόχρονα υπάρχουν παρόμοια αναλυτικά σημιτικά μοντέλα, έτσι μερικές φορές είναι δύσκολο να καθοριστεί αν αυτά τα φαινόμενα είναι σύμφυτα ελληνική Ελληνιστική περίοδο, ή είναι τα αντίτυπα της Εβραϊκής γλώσσας [Звонська 1982, 109]. Γενική πτώση της σύγκρισης που χρησιμοποιούταν στην κλασική και ελληνιστική εποχή με ρήματα *άρχω, βασιλεύω, ηγέομαι, προέχω, περιέιμι, περιγίγνομαι, πρωτεύω* και αντώνυμα τους [Звонська 2007, 405], στην Καινή Διαθήκη μερικές φορές αντικαθίσταται από το σχεδιασμό “επί” με αιτιατική (Λκ. 1:33; 19:14; Αποκ. 5:14), προφανώς κάτω από επιρροή της εβραϊκής γλώσσας, για παράδειγμα: *βασιλεύειν επί τινά* עַל מְלִכִּים [Звонська 2002, 206; Звонська 1982, 167]

Στην αρχαία ελληνική σύνταξη υπάρχει πλεοναστική κατασκευή: μετοχή με τη μορφή προσωπικής του ρήματος, που σπάνια συναντάμε στους κλασσικούς συγγραφείς και διαδίδεται στην ελληνιστική ημέρα. Στην κλασική ημέρα αυτά τα περιγραφικά σχέδια είχαν συνήθως εμφατική χρήση: *εγώ τό πράγμα ειμί δεδρακάς έχω κάνει αυτό το πράγμα* (Λυσ. 1, 34) *ουκ ην πρεσβεία πρός ουδένα τότε απεσταλμένα των Ελλήνων ήταν καμία πρεσβεία έστειλε σε κανέναν από τους Έλληνες* (Δημ. 21, 109) [Звонська 2007, 446]. Αλλά την ίδια συντακτική χαρακτηρι-

στική έκφραση της Εβραϊκής γλώσσας μπορούμε να δούμε στο κείμενο του Εβδομήκοντα: για παράδειγμα, εγώ ειμί ο ων $\kappa\eta\iota\eta$ $\kappa\eta\iota\eta$ $\eta\omega\kappa$... ο ων απέσταλκέ με $\kappa\eta\iota\eta$ $\eta\lambda\eta\eta$ (Έξοδ. 3: 14).

Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι σε αυτή την σύμπτωση των κατασκευών, οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης, πιστεύοντας ότι γραφόνταν με την λογοτεχνική ελληνική γλώσσα, σ'αλήθεια χρησιμοποιόνταν των σημιτισμών. Σημιτικά στοιχεία συχνά υποστηρίζονται και εισάγονται σε χρήση με νέα Χριστιανούς από τον εβραϊκό περιβάλλον. Στην χρήση των σημιτισμών επηρεάζει διαφορετικό μορφωτικό και πολιτιστικό επιπέδου των συγγραφέων της Καινής Διαθήκης [Martin 1974; Rydbeck 1997].

Έτσι, η μελέτη των συντακτικών φαινομένων στην Ελληνική της Καινής Διαθήκης μαρτυρεί για τις ενεργητικές και πολύπλοκες διαδικασίες στην χριστιανικό γλωσσικό χώρο.

1. Звонська Л. Л. Історія грецької мови. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2011. – 384 с.
2. Звонська-Денисюк Л. Л. Грецька мова Нового Завіту: Підручник для Духовних навчальних закладів. – Київ, 2000. – 286 с.
3. Звонская-Денисюк Л. Л. Греческий язык Нового Завета. – СПб: Библейская кафедра. – 2002. – 356 с.
4. Ανδριώτης Ν. Η ελληνική γλώσσα στους μετακλασσικούς χρόνους. Στο Ιστορία του Ελληνικού Έθνους – Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών. – 402 σ.
5. Black D. A. The Study of New Testament Greek in the Light of Ancient and Modern Linguistics // In New Testament Criticism and Interpretation. – Grand Rapids: Zondervan, 1991. – P. 379–406.
6. Blass F. A Greek Grammar of the New Testament and Other Early Christian Literature, ed. A. Debrunner and Robert W. Funk. – Chicago: University of Chicago Press, 1961. – 326 p.
7. Debrunner A. Grundfragen und Grundzüge des nachklassischen Griechisch. – Berlin, 1954. – 586 S.
8. Frösen I. The Problem of Koine and Atticism. – Helsinki: BSL, 1974. – 408 p.
9. Gignac F. T. A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Bizantine Periods. – Milano, 1981. – Vol. II. – 704 p.
10. Goetchius E. The Language of the New Testament. – New York: Charles Scribner's Sons, 1990. – 426 p.
11. תירבע / Shoshana Blum, Chaim Rabin. – בתלמוד, 1982. – 352 p.
12. Martin R. A. Syntactical Evidence of Semitic Sources in Greek Documents. – Cambridge, 1974. – 406 p.
13. Moule C. F. D. An Idiom-Book of New Testament Greek. Cambridge: Cambridge University Press, 1971. – 288 p.
14. *Novum Testamentum Graece* / Edited by Barbara and Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, and Bruce M. Metzger. – 27th ed., Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1993. – 918 p.
15. Maysen E. Grammatik der griechischen Papyri der Ptolemäerzeit. – Rydbeck L. Fachprosa, vermeintliche Volkssprache und Neues Testament. – Upsala: Baker, 1997.
16. Turner N. *Syntax*. – ביבאָרֶת – יבגן הָרַחַם מִבְּרִיתֵנוּ מִיָּד . : ג' י"ח, 1980. – 1752 p.
17. Turner N. *Syntax*. A Grammar of New Testament Greek. – 3 vols. – Edinburg, 1963. – 416 p.